

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 lutego 2020 r.,
sprawy **P. T.**
skazanego z art. 198 k.k.
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego,
od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt III Ka (...),
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.
z dnia 12 stycznia 2018 r., sygn. akt II K (...),

postanowił

- 1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2) obciążyć skazanego P. T. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 stycznia 2018 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w R. uznał P. T. za winnego:

1. popełnienia przestępstwa z art.198 kk i za to na podstawie art.198 kk wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, a nadto na podstawie art.41 § 1 1a kk orzekł wobec wyżej wymienionego zakaz wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowywaniem i edukacją małoletnich oraz opieką nad małoletnimi na okres 10 lat, zaś na podstawie art.41 a § 2 kk orzekł zakaz przebywania w miejscach

związanych z edukacją małoletnich i opieką nad małoletnimi na okres 10 lat,

2. popełnienia przestępstwa z art.198 kk i za to na podstawie art.198 kk wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, a nadto na podstawie art.41 § 1 1a kk orzekł wobec wyżej wymienionego zakaz wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowywaniem i edukacją małoletnich oraz opieką nad małoletnimi na okres 10 lat, zaś na podstawie art.41 a § 2 kk orzekł zakaz przebywania w miejscach związanych z edukacją małoletnich i opieką nad małoletnimi na okres 10 lat,
3. popełnienia przestępstwa z art.198 kk i za to na podstawie art.198 kk wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, a nadto na podstawie art.41 § 1 1a kk orzekł wobec wyżej wymienionego zakaz wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowywaniem i edukacją małoletnich oraz opieką nad małoletnimi na okres 10 lat, zaś na podstawie art.41 a § 2 kk orzekł zakaz przebywania w miejscach związanych z edukacją małoletnich i opieką nad małoletnimi na okres 10 lat.

W konsekwencji - na podstawie art.85 § 1 i § 2 kk oraz art.86 § 1 kk orzeczono wobec oskarżonego karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art.85 § 1 i § 2 kk oraz art.86 § 1 kk w zw. z art.90 § 2 kk orzeczono wobec oskarżonego łączny zakaz wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowaniem i edukacją małoletnich oraz opieką nad małoletnimi na okres 15 lat, a nadto łączny zakaz przebywania w miejscach związanych z edukacją małoletnich i opieką nad małoletnimi na okres również lat 15.

Apelację od wyżej wskazanego wyroku złożył oskarżyciel publiczny zaskarżając wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, wskazując wprawdzie, że apelacja złożona została na niekorzyść oskarżonego, co jednak wzbudziło pewne wątpliwości Sądu Okręgowego, o czym szerzej w dalszej części uzasadnienia, zarzucając:

- obrazę prawa materialnego, a to art. 91 § 1 kk polegającą na jego

niezastosowaniu i nieprzyjęciu, że zarzucane oskarżonemu przestępstwa z art. 198 kk zostały przez niego popełnione w warunkach ciągu przestępstw, podczas gdy z ustaleń faktycznych Sądu I instancji wynika, że zostały one popełnione przez oskarżonego w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności oraz nie powołaniu tego przepisu w podstawie wymiaru kary i środków karnych orzeczonych wobec oskarżonego.

Apelację od opisanego na wstępie wyroku złożył również obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok w całości na korzyść oskarżonego i zarzucając obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku tj.:

1. art.410 kpk w zw. z art.92 kpk w zw. z art.2 § 2 kk w zw. z art.4 kpk = przez pominięcie okoliczności faktycznych mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego,
2. art.6 kpk w zw. z art.170 § 2 kpk w zw. z art.201 kpk i art.202 kpk - przez nieuwzględnienie wielokrotnie ponawianych przez obronę wniosków wynikających z istniejących i rosnących w trakcie postępowania wątpliwości co do stanu zdrowia oskarżonego i bezzasadne przyjęcie, iż opinie są jasne oraz pozbawione sprzeczności,
3. art.6 kpk w zw. z art.170 § 1 pkt 5 kpk w zw. z art.201 kpk i art.202 kpk w zw. z art.339 § 3 pkt 3a kpk w zw. z art.344a kpk - przez nieuwzględnienie wniosku obrony o przekazanie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa i bezzasadne przyjęcie, iż wniosek ten zmierza do obstrukcji postępowania karnego, a wskazane w nim dowody w sposób oczywisty zmierzają do przedłużenia postępowania,
4. art.7 kpk w zw. z art.410 kpk - przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, która doprowadziła do błędu w ustaleniach faktycznych, a objawiała się błędnym wyciągnięciem wniosków ze zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności, że opinia sądowo-psychiatryczna sporządzona przez biegłych M. T. oraz B. B. oraz opinia seksuologiczna sporządzona przez biegłą M. T. są jasne, rzeczowe, kompletne, a wyciągnięte przez biegłych wnioski są logiczne, spójne wewnętrznie i w sposób odpowiedni zostały uargumentowane, w sytuacji gdy bezsprzecznie

opinia sądowo-psychiatryczna, nie udziela odpowiedzi na pytanie czy u oskarżonego występują objawy zaburzeń psychicznych, które mogły mieć wpływ na stan jego poczytalności, w szczególności w kontekście faktu, iż Prokuratora Rejonowa w S. w sprawie PR Ds.(...) w prowadzonym przez siebie postępowaniu oskarżonemu zarzuca czyn o charakterze seksualnym, przy czym zarówno okoliczności jego popełnienia, jak i strona motywacyjna sprawcy wydają się wysoce niezrozumiałe, a wręcz dziwne,

5. art.366 § 1 kpk - przez brak wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, tj. w szczególności dotyczących sfery poczytalności oskarżonego, choćby i dotyczących wpływu zażywanych leków na zdolność postrzegania rzeczywistości, możliwość pokierowania swoim postępowaniem, rozpoznanie znaczenia własnych czynów,
6. art.424 § 1 pkt 1 kpk - przez brak precyzyjnego wskazania, które z faktów Sąd I instancji uznał za udowodnione, a które za nieudowodnione, jak również brak wskazania dlaczego Sąd I instancji dał wiarę określonym dowodom.

Ponadto obrońca zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, mający istotny wpływ na treść tego orzeczenia, tj. błędne ustalenie, iż w chwili popełnienia zarzucanych czynów oskarżony posiadał w pełni zachowaną zdolność do rozumienia ich znaczenia oraz do pokierowania swoim postępowaniem i wobec jego osoby nie zachodziły okoliczności wymienione w art. 31 § 1 albo § 2 kk w sytuacji, gdy z całokształtu materiału dowodowego, jak i okoliczności sprawy, jasno wynika, iż oskarżony w wyniku przebytych i trwających schorzeń natury neurologicznej oraz zażywania leków - mających spory wpływ na układ nerwowy i psychiczny człowieka był niezdolny do rozpoznania znaczenia swoich czynów i pokierowania w sposób świadomy swoim postępowaniem.

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 6 czerwca 2019 r., w sprawie III Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. uchylił orzeczenia o środkach karnych zawarte w punktach 2,3,5,6,8 i 9 wyroku, orzeczenie o karze łącznej zawarte w punkcie 10 wyroku oraz orzeczenie o łącznych środkach karnych zawarte w punktach 11 i 12 wyroku,

2. ustalił, że czyny przypisane oskarżonemu P. T. w punktach 1, 4 i 7 wyroku, a stanowiące przestępstwa z art. 198 kk zostały popełnione w warunkach ciągu przestępstw w rozumieniu art.91 § 1 kk i za to na podstawie art.198 kk w zw. z art. 91 § 1 kk skazał go na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności,
3. na podstawie art.41 § 1a kk w zw. z art. 91 § 1 kk orzekł wobec oskarżonego P. T. środek kamy w postaci zakazu wykonywania wszelkiej działalności związanej z wychowaniem i edukacją małoletnich oraz opieką nad małoletnimi na okres lat 15,
4. na podstawie art. 41a § 2 kk w zw. z art. 91 § 1 kk orzeka wobec oskarżonego P. T. środek kamy w postaci zakazu przebywania w miejscach związanych z edukacją małoletnich i opieką nad małoletnimi na okres lat 15.

W pozostałym zakresie Sąd utrzymał wyrok w mocy.

Kasację od całości wyroku wniósł obrońca skazanego. Podniósł w niej zarzuty rażącego naruszenia prawa, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

1. art. 433 § 2 kpk w zw. z art. 457 § 3 kpk poprzez brak rozważenia, a także brak odniesienia się przez Sąd II instancji do istotnych zarzutów zawartych w apelacji obrońcy oskarżonego, przez co naruszono także przepis art. 6 kpk (prawo do obrony) oraz art. 6 ust. 1 EKPCz (prawo do rzetelnego procesu);
2. art. 4 kpk w zw. z art. 7 kpk w zw. z art. 92 kpk w zw. z art. 410 kpk w zw. z art. 458 kpk poprzez dokonanie wyrywkowej, dowolnej i wybiórczej oceny wydanych w toku postępowania odwoławczego opinii sądowo-psychologicznej oraz opinii psychiatryczno-seksuologicznej, nieuwzględniającej zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego;
3. art. 196 § 3 kpk w zw. z art. 366 § 1 kpk w zw. z art. 458 kpk, poprzez dokonanie ustaleń faktycznych na podstawie opinii biegłych, w stosunku do których w toku postępowania drugoinstancyjnego ujawniły się powody

osłabiające zaufanie do ich wiedzy, co winno być podstawą do zasięgnięcia opinii innych biegłych, a co w konsekwencji doprowadziło do braku wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, pomimo że okoliczności, które mają być udowodnione, mają istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy on przestępstwo i jakie;

4. art. 452 § 2 kpk (w brzmieniu na dzień orzekania) w zw. z art. 193 § 1 kpk w zw. z art. 201 kpk i art. 196 § 3 kpk w zw. z art. 458 kpk, poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy o powołanie innego zespołu biegłych psychiatrów, psychologa i seksuologa, o zasięgnięcie opinii biegłego z zakresu neurologii, o przeprowadzenie dowodów z testów wykonywanych przez oskarżonego i ich wyników - w celu uzyskania kompleksowej opinii biegłych w zakresie stanu zdrowia psychicznego oskarżonego oraz jego preferencji seksualnych (...);
5. art. 201 kpk w zw. z art. 458 kpk, poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o powołanie innego zespołu biegłych psychiatrów, psychologa i seksuologa, o zasięgnięcie opinii biegłego z zakresu neurologii, o przeprowadzenie dowodów z tekstów wykonywanych przez oskarżonego i ich wyników, podczas gdy przepis ten nie stanowi podstawy do oddalenia wniosku dowodowego;
6. art. 2 § 2 kpk w zw. z art. 92 kpk w zw. z art. 410 kpk w zw. z art. 458 kpk poprzez naruszenie zasady prawdy materialnej i oparcie rozstrzygnięcia w stosunku do skazanego na błędnie ustalonym stanie faktycznym, a co za tym idzie brak oparcia podstawy wyroku na całokształcie okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej.

W związku z powyższym, na podstawie art. 537 § 1 i § 2 k.p.k, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy właściwemu sądowi, tj. Sądowi Okręgowemu w R., do ponownego rozpoznania.

Prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Przed wykazaniem szczegółowych powodów tylko takiej oceny kasacji obrońcy skazanego należy przypomnieć , iż skarga ta jest nadzwyczajnym środkiem odwoławczym przysługującym od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a kk (art. 519 kpk). Ów nadzwyczajny charakter tego środka zaskarżenia warunkowany prawomocnością orzeczeń będących jej przedmiotem sprawia , iż podstawy kasacji są ściśle określone i nie podlegają rozszerzającej interpretacji. Stanowią je jedynie uchybienia wymienione w art. 439 kpk oraz – równe im rangą – „ inne rażące naruszenia prawa , jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia” (art. 523 § 1 kpk). Przy czym to skarżący ma wykazać , że sąd odwoławczy rażąco uchybił prawu , a to miało istotny (a więc nie jakikolwiek) wpływ na treść zaskarżonego wyroku (art. 526 § 1 kpk). Nie może być podstawą kasacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych , zarówno wtedy , gdy jest podnoszony wprost , jak i wtedy , gdy dla obejścia tego ustawowego ograniczenia , przyjmuje błędną postać zarzutu obrazy prawa (materialnego , czy procesowego).

Dokonując w świetle tych wymogów oceny podniesionych w kasacji obrońcy skazanego zarzutów jednoznacznie stwierdzić należy , iż one ich nie respektują i to w stopniu oczywistym.

W podniesionych w kasacji zarzutach obrońca w istocie wyłącznie kwestionuje te ustalenia sądu , jakie wynikały ze sporządzonej w sprawie – w toku postępowania odwoławczego - opinii psychiatryczno-seksuologicznej. Wszystkie zarzuty dotyczą oceny tej opinii, potrzeby powołania kolejnych biegłych albo wynikających z opinii ustaleń.

Odnosnie pierwszego zarzutu, to wbrew twierdzeniom obrońcy zauważyć należy , iż Sąd II instancji odniósł się do wszystkich zarzutów apelacji obrońcy. Świadczą o tym rozważania tego Sądu zawarte na s. 5-11 uzasadnienia. Uzasadniając ten zarzut kasacji obrońca stwierdził, że Sąd nie rozważył wpływu leków oraz problemów neurologicznych skazanego na ocenę jego poczytalności. Tymczasem na s. 9 uzasadnienia Sąd Okręgowy przywołał stwierdzenie zawarte w

ustnej opinii biegłej B. O., która podniosła, że schorzenia neurologiczne skazanego nie miały wpływu na ukierunkowanie jego popędu. Natomiast na s. 7 Sąd przywołał stanowisko biegłych, z którego wynika, że leki, które zażywał skazany, nie miały wpływu na jego poczytalność. W tej sytuacji brak jest podstaw do uznania zasadności pierwszego zarzutu kasacji, tym bardziej, gdy się zważy na sam ogólny jego opis. To ostatnie stwierdzenie jest o tyle istotne, iż w związku z treścią art. 536 kpk Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Trzy wyjątki od tej zasady wskazane w tym przepisie (regulowane w art. 435 kpk, art. 439 kpk i art. 455 kpk) in concreto nie zaistniały. Oznacza to, że sąd kasacyjny miał obowiązek (ale i uprawnienie) tylko do rozpoznania zarzutów kasacji obrońcy skazanego w takim kształcie w jakim je sformułowano.

Nie można zgodzić się także z kolejnym zarzutem kasacji. Opinie biegłych zostały ocenione przez Sąd Okręgowy w należyty sposób. Nie można przy tym pominąć tego, że Sąd ten powołał zespół kolejnych biegłych do wydania opinii psychiatryczno-seksuologicznej oraz biegłą psycholog. W kolejnej wydanej w sprawie opinii biegli zajęli tożsame stanowisko z wcześniej zajętym przez dwóch biegłych psychiatrów. Oceniając tę opinię na s. 7-8 uzasadnienia Sąd wziął pod uwagę fakt, że oparta została ona na bogatej dokumentacji lekarskiej dotyczącej skazanego, jej wewnętrzną spójność, precyzję, z jaką biegłe odpowiadały na pytania podczas składania ustnej opinii na rozprawie odwoławczej.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu kasacji, to obrońca w uzasadnieniu kasacji wywodzi, że biegłe nie dysponowały wiadomościami specjalnymi. Świadczyć ma o tym ich stwierdzenie, że nie badały skazanego pod kątem neurologicznym. Tymczasem, w związku z tym, że biegłe nie były lekarzami o takiej specjalności, nie dziwi fakt, że takiego badania nie przeprowadziły. Obrońca snując te rozważania nie uwzględnia i tego, iż to biegli psychiatrzy są mocą regulacji z art. 202 § 1 kpk uprawnieni do wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego i dopiero na ich wniosek do udziału w wydaniu opinii powołuje się ponadto biegłego lub biegłych innych specjalności (§ 2 art. 202 kpk). Tego zaś rodzaju wniosku odnośnie biegłego z zakresu neurologii biegli psychiatrzy badający skazanego z polecenia Sądu odwoławczego jednak nie złożyli. Na marginesie

warto też zauważyć, że odnośnie stanu niepoczytalności, to polski ustawodawca przyjął, iż dla jego stwierdzenia wymagane jest nie tylko wystąpienie jednej z przyczyn wymienionych w art. 31 § 1 kk, ale także jej wpływ na zdolność do rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem.

Dodać przy tym jednak należy, że biegłe dysponowały wynikami badań neurologicznych skazanego przeprowadzonych podczas jego hospitalizacji na oddziale neurologicznym w dniach 25 do 26 października 2016 r., czyli około 10 dni po zachowaniu będącym przedmiotem postępowania karnego. Z wyników przeprowadzonych badań wynikało, że u skazanego nie stwierdzono zmian patologicznych mózgu. Biegłym znany był stan zdrowia skazanego w związku z załączoną do akt dokumentacją lekarską (k. 431), z którą zapoznali się wydając opinię, o czym świadczą obszerne części opinii stanowiące sprawozdanie z dotychczasowego leczenia, przeprowadzonych badań oraz stanu zdrowia skazanego. Mając powyższe na uwadze, stwierdzenia biegłych, że nie dokonali badania neurologicznego skazanego, nie można potraktować ani jako świadczącego o istnieniu okoliczności podważających zaufanie do ich wiedzy, ani jako świadczącego o wadach wydanych opinii.

Dwa kolejne zarzuty sprowadzają się do zakwestionowania decyzji o oddaleniu przez sąd odwoławczy wniosków dowodowych. Odnosząc się do tego zarzutu w pierwszej kolejności stwierdzić należy, że użycie przez ten Sąd w podstawie tej decyzji przepisu art. 201 kpk było uzasadnione tym, że wnioski te dotyczyły biegłych, którzy wydać mieli kolejną opinię dotyczącą stanu poczytalności skazanego. Tymczasem powołanie nowego zespołu biegłych jest możliwe tylko wówczas, gdy ta już wydana opinia posiada wady wskazane w art. 201 kpk. , a więc jest „niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w samej opinii lub między różnymi opiniami w tej samej sprawie”. Sąd Okręgowy uznał, że te warunki in concreto nie zaistniały. Analizując zarówno treść owej opinii , jak też argumenty obrońcy , którymi podważał zasadność tego przekonania Sądu – nie sposób uznać tegoż wadliwości i to takiej jeszcze by czyniła zadość wspomnianym wymogom ustawowym przewidzianych dla podstaw kasacji. A przecież ich spełnienie jest koniecznym warunkiem uznania zasadności kasacji. Niezależnie od tego nie

sposób nie zauważyć , iż w niej zawarte twierdzenia o braku wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłych, którzy wydali opinię psychiatryczno-seksuologiczną w sprawie, jak też o braku jasności i niepełność tej opinii, są całkowicie nieuprawnione. Podkreślić wszak należy, że Sąd II instancji nie tylko przeprowadził dowód z kolejnej opinii biegłych, i w przeciwieństwie do dowodu z opinii przeprowadzonego przez Sąd I instancji, była to opinia kompleksowa (k. 432-446 opinia psychiatryczno-seksuologiczna; k. 447 – 462 – opinia sądowo-psychologiczna), ale również przeprowadził dowód z opinii ustnej uzupełniającej na rozprawie (k. 489-493), stwarzając tym samym możliwość obrońcy wyjaśnienia wszystkich zgłaszanych przez niego kwestii mających tą jego krytyczną ocenę opinii uzasadniać. Równocześnie – jak już wspomniano - Sąd II dokonał oceny tej opinii z perspektywy art. 201 kpk i tak dokonana analiza zasługuje na aprobatę. Stąd też żadną miarą nie można uznać by naruszył przepisy prawa procesowego wskazane w podstawach prawnych czwartego i piątego zarzutu i by to naruszenie miało rażący charakter i mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku , a przecież dopiero wówczas mogłoby stanowić podstawę do formułowania skutecznego zarzutu kasacji.

Ostatni zarzut kasacji pozornie tylko stanowi zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, ale w jego treści obrońca odwołuje się do błędu w ustaleniach faktycznych. Mając na uwadze okoliczność, że obrońca nie kwestionuje oceny zeznań świadków w badanej sprawie, to ów błąd w ustaleniach faktycznych dotyczy ustaleń wynikających z opinii biegłych. Tym samym stanowi on w istocie powielenie wcześniej sformułowanych w kasacji zarzutów. Jeśli chodzi o (kwestionowany przez skarżącego) seksualny charakter zachowania skazanego, to na takie ustalenia pozwoliła właśnie ta wydana w sprawie w toku postępowania odwoławczego opinia. Przy takiej swojej treści i czytelnej intencji zarzut ten jest w istocie (niedopuszczalną już w tej formule w kasacji) próbą podważenia ustaleń faktycznych w zakresie seksualnego charakteru przedmiotowego zdarzenia i – w konsekwencji – zamiaru towarzyszącego skazanemu przy jego realizacji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia kasacji i oddalił ją jako oczywiście bezzasadną . Z tego też względu -

stosownie do treści art. 636 § 1 kpk obciążył kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego skazanego.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak wyżej.